

DOSYA/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER

TTB MEDYASI

Eriş BİLALOĞLU*

TTB ve medya başlığı birçok açıdan incelenmeye değer bir genişlik içeriyor. Bu yazıda genel olarak "TTB medyası" üzerine bir giriş yapılması hedeflenmiştir. (TTB'nin medya ile ilişkileri/çabalarının değerlendirilmesi, hekimlerin yaygın olarak medyaya yaklaşımları, hekimlerin TTB'den medya ile ilişkilerde meslek ve tıp ortamı adına beklentileri, medyanın sağlığa ve özel olarak TTB gibi örgütlere yaklaşımı vb. başlıkların değerlendirmesi yazının konusu değildir.)

İhtiyaç Tespiti

TTB bir demokratik kitle örgütü olarak kolektif bir çabayla vücut bulur. Bu çabanın genişliği, yaygınlığı vb. her zaman bir tartışma konusu olmakla birlikte "neyse o olan" katkıyla oluşan kolektif ürünün paylaşılması önemlidir. Çünkü harcanan çaba ve sonuçta ortaya çıkan ürün/ürünler değişik süreçlere katkı sunmak ve müdahil olmak/müdahale etmek için oluşturulurlar. TTB yıllar boyunca kendini emekten yana tanımlayan bir yapı olarak üretimini bu amaca uygun olarak geliştirmeye ve -mütevazı ölçüde- toplumsal değişime yön vermeye çalışmaktadır. Elbette bu genel belirlemenin bir demokratik kitle örgütü olma zemininde değerlendirilmesi gerekir.

Kolektif ürünün şekillendirilmesi süreci de sonuç olarak ortaya çıkanın paylaşılması kadar önem taşır. TTB üretim sürecine katılanlarca oluşturulan "iç" ortamı ile geniş hekim topluluğu ve genel kamuoyu olarak adlandırılabilir "dış" ortam arasında iletişimi sağlamak için sürekli arayış içerisinde olmuştur. İşte TTB medyası diye kaba olarak adlandırılabilir olgu bu arayışların ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.

TTB'yi toplumsal gelişim ve değişime (özel olarak sağlık ve tıp ortamında) katkı olarak saptayınca iletişiminde buna hizmet eden bir tarzı olması gerekir. Öncelikle TTB ortamı ve özel olarak da TTB yayın ya da yayınları hekimler için bir "platform" olmalıdır. Bu platform bir meslek ortaklaşmasının ötesinde duygu ve eylemde ortaklığa, bu sayede de sağlık ortamını olumlu yönde değiştirmede bir araca dönüşebilmelidir. Farkedilebileceği gibi yukarıdan (bir irade dayatması anlamında) olmayan ama spontan olmadığı da çok belli olan bir akışkan zemindir kastedilen. Dolayısıyla ilk elde her hekime ulaşılabilirlik, kapsayıcılık, haberdar etme, bilgilendirme ön planda yer almıştır. Hekimlerin mesleki uygulamalarında bilimsel bilgi ile desteklenmesi ve bunun "bilimsel, dostça" yürütülmesi bir diğer ihtiyaç tanımı olarak şekillenmiştir. TTB'nin "merkezi" düzeyde fikri üretimine zemin oluşturmak, ortaya çıkan zenginliğin paylaşımı ile yön verme iradesi de ihtiyaç tanımının içinde yer almıştır. En genel olarak üç düzeyde "merkezi" olarak tanımlanan ihtiyaç yelpazesi TTB ortamının kitle iletişim araçları üretmesine sınır olamamıştır. Yukarıda bahsedilen üç düzeye karşılık gelmek ve yayınlanma tarihçelerinin özellikle başlarında içiçe geçmekle birlikte Haber Bülteni/Tıp Dünyası, Toplum ve Hekim, STED yayımlanmıştır. Ancak Pratisyen, İşçi Sağlığı Bülteni/Mesleki Sağlık Güvenlik Dergisi gibi "alana özel" yayınlarda bulunmaktadır. Atlanması gereken ve bir "iç" ortam iletişim aracı olarak tanımlanabilecek "Rapor" da ihtiyaç tespitinde yerini almıştır. Son olarak TTB web sayfası da süreli yayınlar başlığı altında sürece dahil olmuştur.

İhtiyacın tanımlanması ve bu yönde gereğinin yapılması için çaba harcanması ile ortaya çıkan ürünlerin amaca ne ölçüde hizmet ettiği kritiktir. Bugün için -kaba bir gözlemlerle- gerek örgütün birinci halkasında yer alan

* TTB Merkez Konseyi Yönetim Kurulu Üyesi

gerekse de hekimlerin büyük bir çoğunluğu TTB'den yeterli kadar haberdar olmadıkları düşüncesindedirler. Bu düşünce hem zamanında hem de yeterli doyumlukta olmama eleştirilerini kapsamaktadır. Haklılığına yönelik (izleme için çaba harcanıp harcanmadığı vb.) değerlendirme yapmak mümkün olmakla birlikte kaba gözlem TTB medyasının etkinliğini -sürekli bir gündem olarak- tartışmayı gerekli kılmaktadır.

Aktarma/paylaşma

Bir iletişim faaliyeti öncelikle bu çabayı bir sorumluluk olarak saptayıp üstlenenlerin ileteceklerini içerir. Arzu edilen aktarılanların bir geri bildirim döngüsüdür. Bu geri bildirim yayının olumlanmasından örgütlülüğün artışına, gündelik yaşamda tutum değişikliğine kadar geniş bir yelpazede ve düzeyde olabilir. 1990'lı yılların başında çıkartılmaya başlayan Tıp Dünyası en geniş hekim tabanıyla TTB'nin "teması" nı hedefleyen bir yayın olarak kurgulanmıştı. 12 yıllık zaman zaman kesintiye uğrayan süreçlere rağmen çıkan yayın gerçekte arzu edilen ile mesafeyi göstermektedir. Yayının çıkış periyodundan basıldığı kağıda kadar sık olarak gündeme gelen değişiklikler (ne kadar haklı gerekçeleri olursa olsun) iletişimde önemli bir öge olan güven unsuru açısından handikaplıdır. Bu sağlanamadığında aktarma/paylaşma süreci zedelenmektedir. STED ise, TTB çatısı altında bu anlamda en istikrarlı yayın görünümündedir. Bekleneceği gibi istikrar kurumsal bir kimlik kazandırmakta, güvenilirlikle birlikte iletişim kurulabilmektedir. Ancak her halukarda, aktarımın ne ölçüde paylaşma dönüşümü ve bir platform özelliği taşıdığı tartışılabilir. Medyanın etkisi açısından bu önem taşımaktadır.

Aktarma/paylaşmada bir diğer konu gündem ortaklaştırılmasıdır. Konuda ortaklaşma yakalanamayınca ya da aktarılanların hekimlerin gündemi olduğu/olması gerektiği duyumsanmayınca yine iletişim baştan arızalanmaktadır.

"Resmi" Söylem/Dil Sorunu

TTB üretim faaliyetinde yer alan kişilerde doğal olarak Türkiye tıp ortamının bir ögesidirler. Ancak TTB çatısı altında kurumsal bir kimlikle "ileten" rolünü "üstlenmek" bir dil sorununu ortaya çıkartmaktadır. Bu sorun akademik özellik taşıyan yayınlarda (STED, Toplum ve Hekim) görece önemsiz olmakla birlikte onlar içinde geçerli olduğu düşünülebilir. Ancak Tıp Dünyası gibi bir yayında özel önem taşımaktadır. Hekimler tarafından hekimler için çıkarılan bir yayının örgütsel bir yapının ürünü olması değişik ölçütlerde yabancılaşma tehlikesi içermektedir. Dışarıdan ya da "resmi" bir söylem işlenen haberlerden yazılara kadar eleştiri konusu olabilmektedir. Kolektif çaba harcayanların beklenen ortaklaşması dahil olunan diğer

ortak zeminle gerilim noktası olabilmektedir. Bunun olumlu anlamda aşılması ise daha yaygın bir emeğin katkısına açık olarak ürünü oluşturmak ya da geri bildirimlere açık bir tarzla mümkün görünmektedir.

Kitle Katılımı/Kitle İletişim Aracı

Demokratik kitle meslek örgütünün medyası tahmin edileceği gibi sıfatına uygun olmalıdır. Elbette özel/uzmanlık gerektiren yayınlarda bunun bir sınırı olabilir. Ancak yine de bütünü kapsayan bir şekilde sığa uygunluk gözardı edilmemelidir. Bu saptama kurumsal olmakla, belli bir istikrarı tutturmakla çatışır. En azından bugüne kadar olan deneyimlerde böyle sonuçlanmıştır. Yine de Toplum ve Hekim yayın kurulundan danışma kuruluna, STED okuyucu danışma kuruluna kadar özgün ya da benzer örnekleri rehber edinen çabalar yürütülmektedir. Tıp Dünyası içinse haber ağı kurma çabaları anılabilir. Ancak halen işin çok başında olduğu söylenmelidir.

Müdahale Etme/Yön Verme

Bir tarz olarak yayınlardaki ortaklaşan nokta yön verme kaygısıdır. Gerçekte çaba kendi dışındaki "birine" yön verme olmayıp "kendini ifade etme/kendi yönünü çizme" olarak anlaşılmalıdır. Medyanın resmi söylemden çok egemen söylemi oluşturması beklenebilir. Soru egemen söylemin bir alanda (örneğin sağlık ve tıp) hangi odaklarca oluşturulduğu ya da etkisiyle oluştuğudur. TTB ortamı her türlü etkiye açık olmakla birlikte sermaye, devlet hiyerarşisi vb. çekim merkezlerine karşı da bir direnci tariflemektedir. Bağımsız olmakla her türlü etkiye açık olmak arasındaki hassas duruşun korunması her zaman arzu edilen netlikte olamayabilmektedir. Bu TTB medyasının olgunluk düzeyine endeksli bir tartışma başlığı olarak görülmelidir.

TTB çok sınırlı kaynakları ile Türkiye hekimlik ve tıp ortamında -tek tek hekimler nezdinde- kendisini varedilemek/hissetirmek için araçlar oluşturmuştur. Yazıda zaman zaman süreli yayınlar üzerinden örneklemeler yapmakla birlikte basılan kitap, broşür, afişlerden bilbordlara, propagandif reçete dağıtımından yaka kokartlarına kadar bir bütünlük medya faaliyet başlığı altında karakteristik yönleriyle incelenmeye değerdir. Bu inceleme kronolojik ve üretildiği zaman diliminin özellikleriyle birlikte yapıldığında TTB'yi okuma anlamında özel bir avantaj sağlayacaktır. Yanısıra TTB medyasının etkinliğine ve varolan etkisini arttırmaya yönelik çabalara da katkı sunacaktır. Doksan bin hekimin ve toplam olarak üçyüz elli binleri aşan bir sağlık insan gücünün bulunduğu bir ülkede sağlık alanında sermaye vb. odaklardan bağımsız etkin kitle iletişim araçlarının geliştirilmesi önemlidir.